

*Ба шурои диссертациони 6D.KOA-019-и
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025,
ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17)*

ТАҚРИЗ

**ба автореферати диссертатсияи Давлатзода Комрон Давлат дар мавзуй
«Масъалаҳои ҳуқуқӣ-ҷиноятӣ ва криминологии муқовимат бо
киберҷиноятҳо: проблемаҳои назариявӣ ва амалӣ» барои дарёфти дараҷаи
илмӣ доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи
ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ**

Инсоният дар ибтидои асри XXI ба таҳдидҳо ва хатарҳои нави ҷаҳонии иттилоотӣ дучор омад. Ин бо он маънидод карда мешавад, ки дар тафовут аз даҳсолаҳои гузашта вазъи содиршавии ҷиноятҳо аз ҷумла, киберҷиноятҳо дар фазои маҷозӣ дар шакли намудҳои гуногун (аз ҷумла, барномаҳои зараровар, ҳамлаҳои DoS, мактуби фишингӣ, кибертаъқиб ва дуздии онлайнӣ маълумоти шахсӣ) содир шуда, хатари бузург ба амнияти давлатӣ ва ҷамъиятӣ ифода мегардад. Проблемаи муқовимат бо киберҷиноятҳо, ки тавассути технологияҳои иттилоотию телекоммуникатсионии электронӣ (минбаъд ТИК) содир мешаванд, таваҷҷуҳи давлатҳои ҷаҳонро ба худ ҷалб намудааст. Барои ҳалли он, ҳам чораҳои таъсиррасонии сиёсӣ-ҳуқуқӣ ва ҳам воситаҳои таъсиррасонии технологӣ истифода мегардад.

Муаллиф иброз намудааст, ки ҷиноятҳо бо истифода аз технологияҳои иттилоотию телекоммуникатсионии электронӣ дар тамоми саҳаҳо содир мешаванд ва иншооти муҳимми инфрасохтори иттилоотӣ ва амнияти байналмилалӣ иттилоотӣ низ таҳти таҳдиди ҳамлаҳои киберӣ қарор доранд.

Масъалаҳои ҳуқуқӣ-ҷиноятӣ ва криминологии муқовимат бо киберҷиноятҳо яке аз падидаҳои муҳимтарин ва калидии ҳуқуқи ҷиноятӣ

ба шумор меравад. Вобаста ба мунтазам ивазшавӣ ва тағйир додани қонунгузорӣ мавзуи интихобнамудаи Давлатзода Комрон Давлат зери унвони «Масъалаҳои ҳуқуқӣ-ҷиноятӣ ва криминологии муқовимат бо киберҷиноятҳо: проблемаҳои назариявӣ ва амалӣ» аҳаммият ва мубрамии навро ба худ касб намудааст.

Дар таҳқиқот бо нишон додани далелҳои қонеъкунанда исбот карда мешавад, ки проблемаҳои назариявӣ ва амалии муқовимат бо киберҷиноятҳо то ҳол мавзуи ба таври дахлдор таҳқиқношуда мебошад.

Аз ҷиҳати методологӣ докторант аз санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла, санадҳо - сарчашмаҳои ҳуқуқии таърихӣ, ва қонунгузориҳои амалкунандаи кишварҳои хориҷӣ ва пасошӯравӣ фаровон истифода бурдааст. Дар заминаи адабиёти илмӣ ва сарчашмаҳои ҳуқуқии кишварҳои гуногун муаллиф тавонистааст, ки таҳаввулоти вирусҳои компютерӣ ҳамчун омили асосии ташаккули киберҷиноятҳо мафҳуми киберҷиноятҳо ва дигар масъалаҳои ҳуқуқӣ-ҷиноятӣ ва криминологии ҷиноятҳои мазкурро ба риштаи таҳлил кашад. Муаллиф аз адабиёти илмӣ таърихӣ ва муосир низ ба тарзи васеъ ва моҳирона истифода бурдааст, ки он заминаи ба таври муътамад барои анҷом додани таҳқиқоти илмӣ пураарзиш имконият фароҳам овардааст.

Аз мазмуну муҳтавои автореферат маълум мегардад, ки дар раванди таҳқиқот таҷрибаи мақомоти ҳифзи ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва созмону ташкилотҳои байналмилалӣ дар самти муқовимат бо киберҷиноятҳо аз ҷумлаи Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумотҳои омории Сармаркази таҳлилий-иттилоотии Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раёсати мубориза бар зидди ҷиноятҳои муташаккили ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, СММ, Иттиҳоди Байналмилалӣ Телекоммуникатсия, Интерпол, Европол,

Созмони ҳамкории Шанхай ва Созмони паймони амнияти дастаҷамъӣ мавриди таҳлил қарор дода шудаанд.

Дар автореферат мақсад ва вазифаҳои таҳқиқоти илмӣ баён гардидаанд, ки аслан дар онҳо муҳтавои диссертатсия инъикос ёфтааст. Саҳми шахсии муаллиф ба сатҳи наwgонии илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ, нуктаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд, мақолаҳои илмӣ, маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалии сатҳашон ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ асоснок карда мешаванд. Ҳамчунин, тарзи навишт, гузориши масъала, сабки диссертатсия саҳми шахсии муаллифро нишон медиҳанд.

Давлатзода Комрон Давлат наwgониҳои барои ҳимоя пешниҳодшавандаро ба таври мушаххас ва содда баён намуда, илман асоснок намудааст. Ҷиҳати фарқкунандаи наwgониҳои барои ҳимоя пешниҳодшаванда дар он аст, ки мафҳумҳо аз ҷониби муҳаққиқ муайян карда шуда, аз ҷониби муаллиф таъриф дода шудаанд. Дар маҷмӯъ наwgониҳои пешниҳодшуда дар илми ҳуқуқи ҷиноятӣ нав буда, лоиқи дастгирӣ мебошанд. Ҷиҳати мусбии дигари кор дар он мушоҳида мешавад, ки ба як қатор санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ барои такмили қонунгузории ҷиноятӣ пешниҳодҳои судманд ироа шудаанд.

Дар баробари ҷанбаҳои зиёди мусбат доштани таҳқиқоти мазкур баъзе масъалаҳои баҳснок ба мушоҳида мерасанд, ки онҳо мазмуни диссертатсияро коста накарда, баръакс аз ҷиҳати илмӣ эътиборнок мегардонанд. Масалан, дар автореферати диссертатсия муаллиф зикр менамояд, ки омили содиршавии киберҷиноятҳо дар кишварҳои аъзои ИДМ нишон медиҳад, ки дар соли 2020 шумораи ҷиноятҳои бақайдгирифташуда, дар самти киберҷиноятҳо 4 маротиба афзудааст: яъне аз 125 244 ҳолат дар соли 2018 то ба 536 516 ҳолат дар соли 2020. Бояд иброз намуд, ки омили киберҷиноятҳо дар ин таҳқиқот танҳо барои

солҳои 2018-2020 оварда шудааст, ки ин омор барои таҳқиқоти рисолаи докторӣ аз нигоҳи мо нокифоя мебошад.

Ҳамзамон, мувофиқи мақсад мебуд, ки дар автореферат асарҳои олимони ватани бевосита фарогири таҳқиқоти мазкур бештар истифода мешуданд ва атрофи масоили мазкур мавқеи худро рисола навис дар раванди Ҷимоя муайян менамуд.

Аз ин рӯ, гуфтан мумкин аст, ки автореферати таҳқиқоти диссертатсионии Давлатзода Комрон Давлат дар мавзӯи «Масъалаҳои ҳуқуқӣ-ҷиноятӣ ва криминологии муқовимат бо киберҷиноятҳо: проблемаҳои назариявӣ ва амалӣ» ба талаботи муқаррарнамудаи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дараҷаи илмии доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ мебошад.

Тақриздиханда:

доктори илмҳои ҳуқуқ, профессори кафедраи
муҳофизати ҷиноятӣ ва криминалистикаи
факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи
славянии Россия ва Тоҷикистон

Ҳамроев Ш.С.

Имзои Ш.С. Ҳамроевро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳои Донишгоҳи славянии
Россия ва Тоҷикистон

Раҳимов А.А.

«20» 05 2024 сол

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, Донишгоҳи славянии Россия ва Тоҷикистон, 734000, ш. Душанбе,
кӯчаи М. Туреунзода 30; (+992 37) 227-53-37; (+992) 37 221-35-50; p.rektora@mail.ru; https://www.rtsu.tj.
Email: shuxrat-hamro62@mail.ru